

Kuźnicka, Barbara

Zakład Historii Medycyny Uniwersytetu Kalifornijskiego w Los Angeles

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 14/3, 592-594

1969

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

setleciu urodzin Keplera, odbędzie się ono w obserwatorium astronomicznym w Pułkowie pod Leningradem.

Podział na sekcje nie będzie w większym stopniu odbiegał od zastosowanego na poprzednich kongresach³. Trzy sekcje zajmą się historią nauki i techniki jako całością (zagadnienia ogólne, dzieje organizacji badań i instytucji naukowych, nauka starożytna i średniowieczna), pozostałe zaś — poszczególnymi dyscyplinami naukowymi i gałęziami techniki, przy czym niektóre z sekcji podzielone będą na podsekcje.

Wobec tego, że trudności natury dewizowej będą dla Polaków przy kongresie moskiewskim o wiele mniejsze niż były w wypadku poprzedniego, paryskiego kongresu, spodziewać się można, że udział polski będzie tym razem znacznie liczniejszy.

E. O.

Stany Zjednoczone

ZAKŁAD HISTORII MEDYCyny UNIwersytetu Kalifornijskiego W LOS ANGELES

Przez długie lata historia nauk medycznych w Stanach Zjednoczonych była reprezentowana jedynie przez nielicznych badaczy. W ostatnim jednak okresie sytuacja uległa zasadniczej zmianie. I tak, D. J. de Solla Price¹ w wykazie na rok 1967/68 podaje nazwiska 32 historyków medycyny, zatrudnionych (w pełnym wymiarze godzin, na stanowiskach odpowiadających — w naszej nomenklaturze — samodzielnym pracownikom nauki) w 9 instytucjach naukowych, wśród których największe to: Department of the History of Health Sciences, University of California, San Francisco oraz Department of Medical History, University of California, Los Angeles (UCLA). Skład osobowy pierwszego z wymienionych zakładów przedstawiał się w roku akademickim 1967/68 następująco:

Herbert Evans — historia medycyny i biologii (głównie endokrynologia i odżywianie),

Otto Guttentag — historia filozofii medycyny,

Albert E. Larsen — socjologia medycyny,

Chauncey D. Leake — historia medycyny i nauk biologicznych (głównie farmakologia),

Salvatore P. Lucia — historia medycyny, zdrowia publicznego i epidemiologii,

Karl F. Meyer — historia biologii (głównie mikrobiologii i nauk weterynaryjnych),

J. B. de C. M. Saunders — historia medycyny i nauk biologicznych,

Francis Schiller — historia neurologii,

Werner Schwarz — historia farmacji,

Leo van der Reis — medycyna kliniczna, przekazy informacji medycznej (*medical communications*),

Ilza Veith — historia medycyny, głównie orientalnej, nauk behawiorystycznych i psychiatrii.

Miałam okazję zapoznać się bliżej w czasie mego dwumiesięcznego pobytu w Los Angeles z działalnością i organizacją Zakładu Historii Medycyny UCLA.

³ Por. np. w nrze 1/1969 „Kwartalnika” sprawozdanie z XII Kongresu (ss. 180—188).

¹ D. J. de Solla Price, *A Guide to Graduate Study and Research in the History of Science and Medicine*. „Isis”, nr 3/1967, s. 193.

Zakład ten powstał oficjalnie w 1966 r. Jego organizatorem i kierownikiem jest prof. dr Charles D. O'Malley (ur. 1907), wychowanek Uniwersytetu Stanfordzkiego, na którym uzyskał w 1945 r. doktorat z zakresu historii, a następnie objął stanowisko profesora (1951). Na UCLA Charles O'Malley podjął pracę jako profesor historii medycyny w Zakładzie Anatomii.

Profesor O'Malley jest wybitnym znawcą epoki renesansu, autorem 17 książek z zakresu podstawowych nauk medycznych tego okresu — anatomii i fizjologii, m.in. monografii (1964) o życiu, działalności i dziele *De humani corporis fabrica* Andreasa Vesaliusa, za którą otrzymał nagrodę Pfizera. Jest członkiem 16 międzynarodowych, zagranicznych i krajowych towarzystw historii medycyny i historii nauki, aktualnie urzędującym prezesem Międzynarodowej Akademii Historii Medycyny. Poza profesorem O'Malleyem w Zakładzie pracuje jeszcze kilku specjalistów, z których każdy prowadzi samodzielne badania z wybranej dziedziny historii medycyny. L. R. C. Agnew zajmuje się głównie wiekami XVIII i XIX, M. Peter Amacher — historią neurologii, John Field — wiekami XIX i XX, Hans Simmer — historią położnictwa, chirurgii i chemii fizjologicznej. Na stanowiskach wykładowców (*lecturer*) zatrudnieni są: Elmer Belt, Louise M. Darling i Robert J. Moes.

Zakład Historii Medycyny UCLA mieści się na terenie wielkiego kompleksu gmachów Center for Health Sciences. Obejmuje pracownie badawcze, salę wykładową (seminaryjną) i pokoje administracyjne. Tam też znajduje się Biblioteka Biomedyczna, nowoczesnie wyposażona, o sprawnej organizacji i doskonałym systemie katalogowym. Zbiory jej obejmują 200 000 tomów i 6000 tytułów czasopism bieżących. W 1964 r. wyodrębniony został dział historii i kolekcji specjalnych. Mieści się on obecnie na dwóch piętrach. Na jednym znajdują się książki, dostępne dla każdego posiadacza karty bibliotecznej (taki „supersam” książkowy jest nieprawdopodobnym wprost ułatwieniem dla czytelnika!). Na drugim piętrze jest czytelnia, sala tzw. materiałów wizualnych i sala rzadkich książek.

Zbiory rzadkich książek pozostają pod specjalną opieką profesora O'Malleya. Wśród licznych, cennych starodruków i rękopisów medycznych znajdują się prawdziwe skarby. Jednym z nich, na który wskazał mi profesor O'Malley, jest dzieło Williama Harveya *Exercitatio anatomica de motu cordis sanguinis in animalibus* z 1628 r.

Podobnie jak zbiory rzadkich książek, tak i zbiory znajdujące się w sali materiałów wizualnych (obiekty muzealne, mikrofilmy, przezrocza, tablice) przeznaczone są dla celów badawczych i dydaktycznych.

W Zakładzie Historii Medycyny UCLA można uzyskać zarówno stopień *Master of Arts (M. A.)*, jak i *Doctor of Philosophy (Ph. D.)*. Kandydaci na studia doktorskie muszą posiadać stopień *Medical Doctor (M. D.)* lub *M. A.* z zakresu nauk biologicznych czy też z któregośkolwiek działu historii. Od historyków wymaga się dodatkowo uzupełnienia wiedzy z wybranych zagadnień medycyny lub biologii. Okres studiów doktorskich nie może być krótszy niż 2 lata. Warunkiem przyjęcia jest pomyślne zdanie egzaminu z biernej znajomości języka francuskiego i niemieckiego, a w pewnych wypadkach także i z łaciny.

Program studiów doktoranckich z zakresu historii medycyny przewiduje trzyczęściowy egzamin kwalifikacyjny, zdawany w okresie odbywania studiów: z ogólnej znajomości przedmiotu, z wybranego działu (a — medycyny do 1600 r., b — medycyny w XVII i XVIII w., c — medycyny w XIX i XX w.) oraz ze znajomości jednego z działów historii nauki, wykładanego na UCLA, jak np. historia nauki i techniki średniowiecznej i renesansowej (wykładowca — John G. Burke).

Pomyślne zdanie trzech części tego pisemnego egzaminu uprawnia do przystąpienia do egzaminu ustnego przed specjalnie powołaną komisją. Studia doktoranckie zakończone być muszą napisaniem rozprawy jako rezultatu oryginal-

nych badań. Doktoranci odbywają też seminaria, mające na celu przygotowanie do napisania rozprawy oraz wysłuchują wykładów z: historii nauk medycznych (Ch. O'Malley), historii nauk klinicznych (L. Agnew), historii patologii (L. Agnew), historii chirurgii (L. Agnew), historii neurologii i psychologii medycznej (P. Amacher).

W 1968 r. Uniwersytet Kalifornijski obchodził stulecie swego istnienia (pierwszy *campus of California Berkeley* założony był w 1868 r.). Z tej okazji Zakład Historii Medycyny UCLA zorganizował Międzynarodowe Sympozjum Nauczania Historii Medycyny (5—9 luty 1968, Los Angeles). Udział w nim wzięli przedstawiciele kilkunastu krajów zachodnich. Wygłaszane referaty obejmowały historię medycyny w poszczególnych krajach od czasów starożytnych aż po dzień dzisiejszy.

Wszystkie przesłanki wskazują, że skoro tylko Zakład Historii Medycyny UCLA utrzyma dotychczasowe tempo i kierunek prac badawczych i dydaktycznych, stanie się wkrótce jednym z czołowych ośrodków historii medycyny na świecie.

Barbara Kuźnicka

Jugosławia

MUZEUM KOLEJOWE W BELGRADZIE*

W 1968 r. Muzeum Kolejowe w Belgradzie obchodziło piętnastolecie pracy oświatowej, kulturalnej i propagandowej. Na zasoby Muzeum składa się: ponad sto oryginalnych eksponatów, ponad 60 tys. dokumentów, około 10 tys. fotografii, ponad 15 tys. książek i czasopism. Dają one zarówno zainteresowanym specjalistom, jak i każdemu ze zwiedzających, możliwość zapoznania się z historią budowy, rozwoju i pracy kolei jugosłowiańskich do dnia dzisiejszego, z rewolucyjną przeszłością kolejarzy jugosłowiańskich, z ich udziałem w ruchu robotniczym narodów Jugosławii, w walce narodowo-wyzwoleńczej i rewolucji ludowej, jak również w powojennej odbudowie i socjalistycznym budownictwie Jugosławii.

Stała wystawa Muzeum Kolejowego przedstawia na początku krótki przegląd ogólnego rozwoju środków komunikacji od wynalezienia i zastosowania w pojazdach maszyny parowej do rozwoju pierwszych kolei żelaznych.

Ekspozycja historii budowy kolei żelaznych na terenie ziem jugosłowiańskich ułożona jest w porządku chronologicznym, poczynając od Słowenii (1849 r.), Chorwacji (1862 r.), Bośni i Hercegowiny (1872 r.), Macedonii (1873 r.), Serbii (1884 r.) do Czarnogóry (1909 r.). Za pomocą fotografii, eksponatów, modeli, map i publikacji prezentuje się tu bogaty przekrój okresu od zbudowania pierwszych linii kolejowych w poszczególnych republikach do zakończenia I wojny światowej, wraz z obrazem zniszczeń, jakie zostawił nieprzyjaciół podczas wycofywania się w 1918 r. z Jugosławii. Następną część wystawy obrazuje okres międzywojenny (lata 1918—1941) za pomocą mapy zbudowanych linii, fotografii i eksponatów.

Osobną część wystawy poświęcona jest rewolucyjnej przeszłości kolejarzy Jugosławii, poczynając od pierwszego znanego strajku w 1884 r., poprzez rozwój ruchu robotniczego, stowarzyszenia i organizacje zawodowe, obchody 1 maja, do

* Informację, nadesłaną przez dyrektora Muzeum Kolejowego w Belgradzie dra M. H. Risticia, tłumaczyła z serbskiego Danuta Biskupska. O pobycie dra Risticia w Polsce zob. wiadomość w nrze 1/1969 „Kwartalnika”, s. 196.